

Стапаю Петрові Васильовичу — 80!

1 вересня 2024 року

**доктору сільськогосподарських наук, професору,
завідувачу лабораторії обміну речовин ім. С. З. Гжицького
Інституту біології тварин НААН
Стапаю Петрові Васильовичу
виповнилося 80 років**

Петро Васильович Стапай народився 01 вересня 1944 р. у с. Репедь (Республіка Польща). З 1968 р. працює в Інституті біології тварин НААН. Працюючи на посаді старшого лаборанта, Петро Васильович одночасно навчався на заочному відділенні Львівського зооветеринарного Інституту, який успішно закінчив у 1972 р. за спеціальністю «зоотехнія» з присвоєнням кваліфікації «Вченого зоотехніка». У 1979 р. захистив кандидатську дисертацію за темою: «Влияние некоторых факторов на показатели липидного обмена кожи, прекератина волосяных фолликулов и жира (воска) шерсти», за спеціальністю «біохімія» (біологічні науки), а у 1997 р. — докторську дисертацію: «Ліпіди шкіри, їх роль в процесах вовноутворення та збереженні природних властивостей вовни овець», за спеціальністю «біохімія» (сільськогосподарські науки). Вчене звання професора отримав у 2012 р.

Стапай Петро Васильович очолював лабораторії: ліпідів і жирних кислот (1995–1996 рр.); живлення та селекції птиці (1998–1999 рр.), а з 1999 і по 2015 рр. — лабораторію біохімічних основ вовноутворення. Сьогодні Петро Васильович є завідувачем лабораторії обміну речовин імені С. З. Гжицького.

Науковий стаж — 52 роки. Наукова діяльність Петра Васильовича тісно пов'язана з дослідженням ліпідного обміну в шкірі, волосяних фолікулах та крові овець у зв'язку з процесами росту вовни, ролі жиropоту в збереженні фізико-хімічних і технологічних властивостей вовни.

Професор уперше показав, що фосфоліпіди шкіри можуть використовуватися як енергетичне джерело для процесів вовноутворення. Застосувавши метод індикації, Петро Васильович встановив, що у дослідях *in vitro* сірка сульфатів інтенсивно включається у полярні ліпіди шкіри, зокрема сульфоліпіди. Такі дані, з одного боку, стверджують важливу роль Сульфору у процесах ліпогенезу шкірного покриву овець, а з другого, збагачують знання про механізми впливу ліпідів на процеси вовноутворення. При цьому виявлено пряму залежність між рівнем фосфоліпідів у шкірі і волосяних фолікулах з інтенсивністю росту вовни у різні періоди її річного росту.

Вперше проведено глибокі дослідження зі з'ясування причин і механізмів виникнення таких вад вовни, як поховтіння і звалювання. З'ясовано, що ці вади тісно

пов'язані з кількісними і якісними показниками жиropоту та процесами, які проходять у його середовищі. На основі отриманих даних розроблено рекомендації з запобігання та ліквідації цих вад, а також видано монографію «Пожовтіння вовни овець» (Львів, 2011).

Петро Васильович є співавтором створення нового породного типу закарпатських тонкорунних вовново-м'ясних овець (1995 р.).

Міністерством аграрної політики України П. В. Стапай був призначений головою комісії з апробації новоствореної породи м'ясо-вовнових овець з кросбредною вовною (2000 р.), а також головою державної іспитової комісії на біолого-технологічному факультеті Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

За багаторічну плідну наукову і організаційну діяльність в галузі вівчарства, розробку теоретичних і практичних основ підвищення вовнової продуктивності овець, підготовку наукових кадрів, П. В. Стапай нагороджений «Почесними грамотами» НААН (2004, 2010 рр.) та Відзнакою Президії НААН (2014 р.), а також був переможцем конкурсу на премію імені С. З. Гжицького (2014 р.). Нагороджений пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019 р.). Є стипендіатом довічної премії видатним діячам науки.

Під керівництвом Петра Васильовича підготовлено і захищено одну докторську і шість кандидатських дисертацій. П. В. Стапай є співавтором понад 335 наукових праць, у тому числі трьох монографій «Біохімія, морфологія і патологія вовни» (Львів, 2006), «Пожовтіння вовни овець» (Львів, 2011), «Ліпіди шкіри та вовни овець, їх роль у процесах вовноутворення і збереженні природних властивостей волокон» (Львів, 2019), чотирьох посібників: «Фізіолого-біохімічні основи живлення овець» (Львів, 2007), «Гірськокарпатське вівчарство» (Львів, 2014), «Фізіолого-біохімічні основи формування вовнової продуктивності овець» (Львів, 2017), «Методологія та організація наукових досліджень у тваринництві» (Київ, 2017), 10 патентів та 21 методичних і однієї практичної рекомендацій.

П. В. Стапай був науковим редактором журналу «Біологія тварин», є членом Вченої ради, Координаційно-методичної ради, методичної комісії Інституту біології тварин НААН.

*Колектив працівників Інституту біології тварин НААН щиро вітає ювіляра,
зичить міцного здоров'я і творчого довголіття!*